

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1924 kl. 11 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom en i ämnet väckt motion, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till viss ändring i postavgiften vid postabonnemang å tidning jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 14 mars 1924 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 189, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta,

att de av riksdagen för tiden till 1924 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925, dock att för tiden från och med den 1 oktober 1924 till och med den 31 december 1925 skall gälla,

att avgifter för inrikes postanvisning eller postförskott skola utgå med följande belopp:

om postanvisnings- respektive postförskottsbeloppet uppgår till högst

5 kronor	15 öre
om beloppet överstiger 5 men ej 50 kronor	25 »
» » » 50 » » 100 »	35 »
» » » 100 » » 250 »	45 »
» » » 250 » » 500 »	55 »
» » » 500 » » 750 »	65 »
» » » 750 » » 1,000 »	75 » ;

varjämte skall iakttagas, att de stadgade avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1926, som verkställas under år 1925.

Till utskottet har jämväl överlämnats en i anledning av nämnda proposition inom första kammaren av herr *Pers* väckt motion, nr 292, däri hemställt, att riksdagen måtte »besluta brevpertosatsernas nedsättning i enlighet med generalpoststyrelsens i Kungl. Maj:ts proposition nr 189 refererade förslag».

I en den 16 maj 1924 dagtecknad, likaledes till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 226, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen

tionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, med ändring av det i propositionen nr 189 framlagda förslaget, i vad detsamma avsåge postavgiften vid postabonnemang å tidning, föreslagit riksdagen besluta,

att den av riksdagen för tiden till 1924 års utgång beslutade postavgiften vid postabonnemang å tidning skall äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925; dock att den jämlikt 8 § 3 mom. b) i förordningen angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter utgående avgift skall vid postabonnemang å tidning, som avser år 1925, utgöra 15 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, beräknad på sätt i nyssnämnda författningsrum sägs.

Till utskottet har jämväl överlämnats en inom första kammaren av herr *Björnsson* väckt motion, nr 300, däri hemställts, »att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 226 måtte besluta,

dels att den i § 8 mom. 2 b) av nu gällande tidningsförordning omförmälda procentsatsen skall sänkas från 4 procent till 2 procent,

dels att den i samma § mom. 3 b) omförmälda viktavgiften skall utgå med 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av postabonnerad tidnings årsvikt».

Beträffande vad som anförts till motivering för de sålunda föreliggande förslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa, i fråga om de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen, till de vid propositionerna fogade utdragen av statsrådsprotokollen samt, vad angår de motionsvis framförda förslagen, till motionerna.

Utskottet.
Återblick.

Under kristiden hava de inrikes postavgifterna höjts fyra olika gånger, nämligen efter beslut av 1917, 1918, 1919 och 1920 års lagtima riksdagar. För 1921 års riksdag framlades av Kungl. Maj:t förslag om ytterligare ökning av vissa postavgifter, men fann riksdagen sig kunna lämna förslaget om förhöjningarna utan bifall.

Det av Kungl. Maj:t för 1922 års riksdag framlagda förslaget rörande vissa inrikes postavgifter avsåg i huvudsak, dels att då gällande förhöjda postavgifter skulle äga fortsatt giltighet till utgången av år 1923, med undantag av inrikes brevportot och i samband därmed portot för korsband som innehåller affärshandling, för vilka viss nedsättning föreslogs från och med den 1 oktober 1922, dels ock att maximivikten för korsband, som innehåller varuprov, skulle från och med samma tidpunkt höjas. I sitt i anledning av propositionen avgivna betänkande, nr 36, tillstyrkte bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts med propositionen framlagda förslag med, bland annat, den ändringen, att utskottet förordade återinförande av särskilt lägre lokalporto. Vid behandlingen av utskottets betänkande stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren biföll vad utskottet i betänkandet hemställt, under det att andra kammaren biföll

ett under överläggningen framställt yrkande, att riksdagen, med avslag å utskottets hemställan, måtte besluta, att de av riksdagen för tiden till 1922 års utgång beslutade postavgifterna skulle äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1923. I gemensam omröstning segrade första kammarens mening.

Den av Kungl. Maj:t för 1923 års riksdag framlagda propositionen angående vissa inrikes postavgifter, vilken bifölls av riksdagen, avsåg i huvudsak, att de sedan den 1 oktober 1922 gällande postavgifterna skulle äga fortsatt giltighet till utgången av år 1924. I anslutning till vad bevillningsutskottet i sitt i anledning av propositionen avgivna betänkande nr 32 anfört uttalade 1923 års riksdag i skrivelse nr 136, med tillkännagivande av sitt i anledning av propositionen fattade beslut, att riksdagen, som särskilt beaktat den statsfinansiella synpunkten, funnit, att någon nedsättning av de då gällande postavgifterna icke borde äga rum under år 1924. I skrivelsen erinrades, att det beträffande avgifterna för postabonnemang å tidning framginge av det vid propositionen fogade protokollsutdraget, att med de dåvarande avgiftsbeloppen inkomsterna av bestyret med de postabonnerade tidningarna uppginge till ett belopp, som vore mellan, 7 och 8 miljoner kronor lägre än utgifterna för samma verksamhetsgren; och uttalades, att riksdagen förutsatte, att den anmärkningsvärda brist, som ifrågakommande verksamhetsgren uppvisade, vid en i utsikt ställd utredning angående tidningsförordningens revision särskilt beaktades.

Rörande de nu gällande inrikes postavgifterna får utskottet, med anledning av de föreliggande förslagens innehåll, erinra följande.

Det inrikes brevportot utgör 15, 30, 45 och 60 öre och lokalportot 10, 20, 30 och 40 öre för respektive viktsatser. Avgifterna för inrikes postanvisning och postförskott utgöra i respektive avgiftsgrupper 20, 30, 40, 50, 60, 70 och 80 öre.

Postavgiften vid tidningsabonnemang utgöres av dels förskrivningsavgift och dels befodringsavgift. Enligt 8 § 2 mom. i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, sådant detta författningsrum lyder jämlikt kungörelsen den 11 juni 1920 (nr 293), utgår förskrivningsavgiften dels med en fix avgift för varje abonnemang, oberoende av abonnemangsterminens längd, dels ock med en viss procent av det pris, som utgivaren betingat sig. Procenten räknas för helt år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider. De ordinarie avgifterna äro 10 öre och 2 procent å prenumerationsavgiften, den procentuella avgiften dock ej under 5 öre. Dessa avgifter utgå sedan år 1921 med 100 procents förhöjning eller således med 20 öre för abonnemangstermin och 4 procent av den utgivaren tillkommande prenumerationsavgiften.

Enligt 8 § 3 mom. i tidningsförordningen beräknas befodringsavgiften för år med proportionellt avdrag för kortare abonnemangstider. I denna avgift, vilken liksom förskrivningsavgiften utgår med 100 procents förhöjning å den ordinarie avgiften, ingå dels den s. k. periodicitetsavgiften, som för när-

*Gällande
inrikes post-
avgifter.*

varande utgår med 24 öre för varje nummer i veckan, dock med viss rabatt, om tidningen utkommer med mer än 7 nummer i veckan, dels ock viktavgiften, som utgår med 12 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidningens sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september.

Prop. nr 189. Den föreliggande propositionen nr 189 avser i huvudsak, att de nu gällande postavgifterna skola äga fortsatt giltighet till utgången av år 1925, med undantag av avgifterna för inrikes postanvisning och postförskott, för vilka föreslås en sänkning från och med den 1 oktober 1924 med 5 öre i varje avgiftsgrupp.

Prop. nr 226. Propositionen nr 226 innebär, att, med ändring av vad i propositionen nr 189 föreslagits, den jämlikt 8 § 3 mom. b) i tidningsförordningen utgående viktavgiften skall vid postabonnemang å tidning, som avser år 1925, höjas från 12 till 15 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings årsvikt.

Generalpoststyrelsen den 8 mars 1924. I den av föredragande departementschefen, enligt det vid propositionen nr 189 fogade utdraget av statsrådsprotokollet, anmälda skrivelsen den 8 mars 1924 från generalpoststyrelsen med framställning beträffande postavgifterna för tiden efter 1925 års ingång anförde styrelsen till en början i huvudsak följande:

I sitt den 19 oktober 1923 avgivna förslag till beräkning av inkomstöver-skott av postverkets rörelse, att upptagas i riksstaten för budgetåret 1924—1925, hade generalpoststyrelsen för år 1923 beräknat postverkets inkomster till 65,9 miljoner kronor och utgifter till 51,4 miljoner kronor eller sålunda ett överskott av 14,5 miljoner kronor. Enligt numera föreliggande bokslut för år 1923 hade emellertid överskottet uppgått till i runt tal 16,2 miljoner kronor. Den stora ökningen av överskottet berodde på en minskning av de under året avförda driftkostnaderna i förhållande till de beräknade dels därigenom, att av styrelsen i driftkostnaderna för år 1923 inräknad provisorisk tilläggsersättning för postbefordran å statens och enskilda järnvägar för andra halvåret 1923, uppgående till omkring 1,2 miljoner kronor, på grund av den sena tiden för besluts fattande i ämnet icke kunnat utbetalas under sistnämnda år utan alltså måste belasta 1924 års driftkostnadsstat, dels ock därigenom, att besparingar kunnat åstadkommas å vissa utgiftstitlar i större utsträckning än styrelsen tidigare vågat hoppas.

För år 1924 hade styrelsen i sin förberörda skrivelse den 19 oktober 1923 beräknat postverkets inkomster till 66,8 miljoner kronor och utgifter till 51,8 miljoner kronor eller alltså ett överskott av 15 miljoner kronor. Denna beräkning hade styrelsen nu icke anledning frånga, i vad den avsåge inkomsterna. Beträffande utgifterna åter hade visserligen Kungl. Maj:t den 31 december 1923 fastställt postverkets driftkostnader för år 1924 till 51,6 miljoner kronor, men då ovannämnda belopp av 1,2 miljoner kronor måst överskjutas till år 1924, skulle alltså sammanlagda driftkostnadsbeloppet för sistnämnda år uppgå till 52,8 miljoner kronor och överskottet bliva 14 miljoner kronor.

Överskottet berodde emellertid i hög grad på, dels till vilket belopp ersättningen för posttransporterna å järnvägarna under år 1924 komme att bestämmas — styrelsen hade i sina beräkningar för sistnämnda år förslagsvis upptagit berörda ersättning till samma belopp som för år 1923 eller 8,2 miljoner kronor, vilket ej föranlett erinran från Kungl. Maj:ts sida — dels ock det beslut, riksdagen kunde komma att fatta i anledning av Kungl.

Maj:ts förslag i fråga om dyrtidstilläggen för tiden efter den 1 juli 1924. Vid bifall till nämnda förslag beräknades approximativt en minskning i postverkets driftkostnader under år 1924 med 250,000 à 300,000 kronor. Vid nu angivna förhållanden syntes försiktigheten bjuda att icke räkna med större överskott under år 1924 än 14,5 miljoner kronor.

Vad slutligen anginge år 1925, vore de faktorer, som inverkade på postverkets inkomster och utgifter, så svårberäkneliga, att de icke ens vore möjligt att så lång tid i förväg framlägga tillförlitliga kalkyler. Dock ansåge sig styrelsen icke hava anledning att räkna med att några överskjutande utgifter från år 1924 skulle drabba 1925 års stat. Styrelsen ansåge sig för sistnämnda år kunna kalkylera med samma överskott, som tidigare beräknats för år 1924, eller 15 miljoner kronor.

Vid de nu meddelade beräkningarna angående postverkets inkomster för åren 1924 och 1925 hade styrelsen räknat med att nu gällande postavgifter komme att oförändrade gälla icke blott under hela år 1924 utan även under hela år 1925.

Generalpoststyrelsen anförde härefter, att med hänsyn till de betydande överskott å postverkets rörelse, som styrelsen funnit sig kunna beräkna för åren 1924 och 1925, styrelsen ansett sig böra taga under övertvägande frågan om sänkning av postavgifterna. Till styrelsen hade jämväl inkommit framställningar i sådan riktning, nämligen dels från Göteborgs industrikammare, som hemställde, att eventuella nedsättningar måtte träda i kraft redan den 1 april 1924, dels ock från Stockholms handelskammare och firman Åhlén & Holm, vilka hemställde om åtgärder för nedsättning av avgifterna för postanvisningar och postförskott. Det syntes således, åtminstone i vissa affärskretsar, föreligga en önskan om nedsättning av postavgifterna. De inkomster, som med nuvarande postavgifter beräknades inflyta till postverket, erfordrades ej heller för täckande av postverkets driftkostnader och skälig förräntning av det i postverket nedlagda kapitalet och för erhållande av lämplig vinstmarginal.

Styrelsen hade ansett sig böra meddela, vilka postavgifter enligt styrelsens mening i första hand syntes böra nedsättas, därest några större nedsättningar ansåges skola ifrågakomma.

Sålunda syntes avgifterna för *annat inrikes brev än lokalbrev* böra nedsättas till 10, 20, 30 och 40 öre för respektive viktsatser samt för *brevkort* till 5 öre. Dessa nedsättningar beräknades medföra en inkomstminskning, för år räknat, av 10,400,000 kronor, varav omkring 1,775,000 kronor för brevkort. Härtill komme en inkomstminskning av 1,200,000 kronor, som en av bifall till nyssnämnda förslag betingad nedsättning av brev- och brevkortsavgifterna till utlandet beräknades medföra. En sänkning av *lokalportot* kunde däremot ej nu ifrågasättas.

Avgifterna för *inrikes postanvisning* och *postförskott* hade utgått med oförändrade belopp sedan den 1 juli 1920. Att dessa avgifter ej sänktes samtidigt med brevportot år 1922 berodde dels därpå, att postverkets ekonomi då icke ansågs medgiva nedsättning av andra avgifter än brevavgifterna, dels ock därpå, att postanvisnings- och postförskottsavgifterna icke ansågos täcka postverkets utgifter för sagda rörelsegrenar. Förnyad undersökning hade emellertid visat, att förhållandet mellan inkomster och utgifter i nyssnämnda rörelsegrenar vore avsevärt gynnsammare nu än enligt de beräkningar, varpå uttalandet år 1922 grundats. Med hänsyn härtill och då sänkning av dessa avgifter kunde anses såsom konsekvens av brevportots sänkning år 1922,

ansåge sig styrelsen böra föreslå, att ifrågavarande avgifter, oberoende av huruvida en mera allmän nedsättning av postavgifterna komme till stånd, sänktes med 5 öre i varje avgiftsgrupp eller från respektive 20, 30, 40, 50, 60, 70 och 80 öre till respektive 15, 25, 35, 45, 55, 65 och 75 öre, och beräknades detta medföra en inkomstminskning, för år räknat, av omkring 850,000 kronor.

Beträffande *korsbandsavgiften, assurancesavgiften, paketportot, den särskilda tilläggsavgiften för s. k. ilpaket* samt *rekommendationsavgiften* syntes någon ändring icke böra ifrågasättas.

Vad slutligen anginge postavgiften för *postabonnemang å tidning* och *avgiften för utgivarkorsband*, hade styrelsen för avsikt att inkomma med särskild framställning, innefattande förslag till ny tidningsförordning, vilket förslag beräknades medföra en inkomstökning, för år räknat, av omkring 600,000 kronor.

De föreslagna sänkningarna syntes lämpligen böra träda i kraft från och med den 1 oktober 1924. Vid bifall härtill skulle postverkets överskott, oavsett möjlig inkomstökning genom höjning av tidningsavgifterna, kunna beräknas till 11,400,000 kronor för år 1924 och till 2,550,000 kronor för år 1925. Erfarenheten hade dock visat, att sänkning av avgifterna medförde stegring av trafiken.

Generalpoststyrelsen, som ansett, att under alla förhållanden en nedsättning av postanvisnings- och postförskottsavgifterna nu borde vidtagas, hemställde alltså, *dels* att stadgandena i 2—4 och 8—11 §§ av kungörelsen den 21 juni 1922 angående postavgifterna m. m. måtte — med de undantag, som kunde komma att påkallas av eventuell sänkning av brev- och brevkorts-postavgifterna — äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925, *dels ock* att avgiften för inrikes postanvisning och postförskott skulle från och med den 1 oktober 1924 utgå med av styrelsen föreslagna belopp.

Två ledamöter av styrelsen, byråcheferna Hasselrot och Döss, hade på anförda skäl ansett, att om lägsta portot för vanligt inrikes brev sattes till 10 öre, lägsta portot för lokalbrev borde sänkas till 5 öre.

Till det i propositionen nr 189 åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen, efter att hava återgivit nyssberörda framställning från generalpoststyrelsen, anført följande.

»I sitt förslag till inkomstberäkning för budgetåret 1924—1925 beräknade riksräkenskapsverket ett överskott av poströrelsen å 17,2 miljoner kronor, under förutsättning att någon taxenedsättning icke komme till stånd. Då postverkets överskott på grund av verkets monopolställning till huvudsaklig del hade karaktären av skatteinkomst och statens ekonomiska ställning icke för närvarande tillåte en sänkning av postportot, ansåge riksräkenskapsverket sådan åtgärd icke böra äga rum. Vid behandling av denna fråga i innevarande års statsverksproposition anförde chefen för finansdepartementet, att han delade den av riksräkenskapsverket uttalade uppfattningen, att inkomsten av poströrelsen icke borde betraktas uteslutande från synpunkten av affärsinkomst. På grund härav och då det nuvarande postportot i förhållande till det före kriget gällande icke företedde någon oproportionerlig höjning, ansåg departementschefen, att inkomstberäkningen borde ske utan hänsynstagande till någon portosänkning. Med avseende därå att vid fast-

Departements-
chefen den
14 mars 1924.

ställande av postverkets omkostnadsstat någon besparing å förslagsanslag förutsatts kunna ske samt med hänsyn till föreslagen sänkning av dyrtidstilläggen ansåg departementschefen överskottet böra upptagas till 15 miljoner kronor. I enlighet härmed har i förslaget till riksstat för budgetåret 1924—1925 bland inkomsterna postverkets överskott för år 1924 upptagits med ett belopp av 15 miljoner kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts ifråga om inkomster av poströrelsen och då generalpoststyrelsen numera anser sig böra beräkna ett överskott för år 1924, som med en halv miljon kronor understiger det i riksstatsförslaget upptagna beloppet, finner jag mig icke kunna föreslå någon nämnvärd nedsättning för tiden från och med den 1 oktober till och med den 31 december 1924 av nu gällande postavgifter. En sänkning av brev- och brevkortsportot för denna tid kan alltså icke av mig förordas. Beträffande åter avgifterna för postanvisningar och postförskott synas de av generalpoststyrelsen anförda skälen tala för att en sänkning av dessa avgifter på sätt styrelsen föreslagit kommer till stånd från och med den 1 oktober 1924, oaktat detta skulle medföra en minskning av postverkets överskott för år 1924 å omkring 200,000 kronor.

Vad slutligen angår avgifterna för postabonnemang å tidningar och för utgivarkorsband, må meddelas, att generalpoststyrelsen i skrivelse den 11 mars 1924 avgivit av 1923 års riksdag begärd och av styrelsen jämte tillkallade sakkunniga verkställd utredning angående revision av gällande bestämmelser i fråga om villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter samt därvid framlagt förslag till ny förordning i ämnet. På grund av den sena tidpunkten för berörda förslags avgivande och då tillfälle synes böra beredas vederbörande att avgiva yttrande över förslaget, torde proposition i ämnet icke kunna föreläggas nu pågående riksdag. Vid sådant förhållande lärer någon ändring av ifrågavarande avgifter icke nu böra beräknas.

På grund av svårigheten att nu med anspråk på tillförlitlighet beräkna vare sig postverkets inkomster och utgifter under år 1925 eller statsverkets inkomstbehov för budgetåret 1925—1926 synes det vanskligt att för närvarande bedöma, huruvida någon sänkning av postavgifterna, utöver vad ovan förordats beträffande postanvisningar och postförskott, under loppet av år 1925 bör vidtagas, utan torde denna fråga först vid 1925 års riksdag böra tagas under omprövning.»

Till stöd för det i motionen nr 292 i första kammaren gjorda yrkan- Motion I: 292.
det om sänkning av brevpertosatserna har herr Pers, efter att hava erinrat om riksräkenskapsverkets, av departementschefen i dennes ovan återgivna anförande återopade uppfattning om postverkets överskott, anført bland annat följande:

»Emot den sålunda uttalade grundsatsen, att staten skulle betrakta inkomsten av poströrelsen såsom en skatteintäkt, vill jag inlägga min gensaga. Det kan vara förstäligt, om staten under svåra ekonomiska tider gärna mottager ett överskott i poströrelsen som hjälp i sitt betryck, men så fort detta tryck lättar, bör postverket, liksom varje annat statens kommunika-

tionsverk, återtaga uppgiften att på bästa sätt och till lägsta pris betjäna den allmänna rörelsen. Att använda kommunikationsverken som skatteindrivare är en ohållbar och förkastlig grundsats, emedan dessa verks stora uppgift är att hjälpa allmänheten att förkovra sig såväl ekonomiskt som kulturellt. Statens välfärd beror i så hög grad av, hur detta lyckas, att dessa verk ej böra belastas med andra än för dem nödvändiga utgifter, vari även bör inbegripas förräntning av i dem nedlagt kapital, och en mindre vinstmarginal till förmån för statsverket.

Med denna uppfattning anser jag, att brevpportot för vanliga brev bör nedsättas i enlighet med generalpoststyrelsens förslag.»

General-
poststyrelsen
den 11 mars
1924.

Efter överläggningar med särskilda sakkunniga¹ har inom generalpoststyrelsen utarbetats förslag till ny förordning angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, vilket förslag, jämte motivering och särskilda yttranden av två av de sakkunniga, av styrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 11 mars 1924.

I denna skrivelse, som finnes fogad såsom bilaga till det propositionen nr 226 bifogade utdraget av statsrådsprotokollet, har generalpoststyrelsen, bland annat, anfört följande:

Inom generalpoststyrelsen hade verkställt en utredning angående *merkostnaderna* för postabonnemangen, d. v. s. en beräkning beträffande de utgifter, som skulle besparas postverket, om bestyret med postabonnemanget tänktes helt och hållet bortfalla. Det belopp, som man därvid kommit till, utgjorde för år 1922 omkring 5,900,000 kronor, varav 1,500,000 kronor postföringskostnad, 150,000 kronor kostnad för förbrukningsartiklar m. m. och återstoden personalkostnader. Med tillämpning av de ordinarie avgifterna för postabonnemang skulle för år 1922 hava tillförts postverket omkring 1,900,000 kronor. För att postverket skulle erhålla ersättning för sina merkostnader, erfordrades således en inkomstökning med mer än 200 procent.

Styrelsen hade verkställt en undersökning huruvida postverkets kostnader för tidningarna kunde minskas. Emellertid vore det enligt styrelsens förmenande icke möjligt att avsevärt nedbringa postverkets utgifter för bestyret med tidningarna. För att det ekonomiska resultatet därav skulle förbättras, måste alltså inkomsterna höjas. Såsom förut påvisats, skulle en höjning med mer än 200 procent å de ordinarie avgifterna för postabonnemang vara erforderlig, för att postverkets merkostnader för detta bestyr skulle bliva ersatta. Det vore härav tydligt, att någon nedsättning av de nu utgående provisoriska avgifterna icke kunde ifrågakomma. Beträffande storleken av den höjning, som därutöver kunde bära vidtagas, ställde sig generalpoststyrelsen emellertid tveksam. Styrelsen funne det visserligen principiellt riktigt, att postverket erhöle full ersättning för tidningsbestyret, men styrelsen befarade, att höjning med ytterligare 100 procent å de ordinarie avgifterna skulle så väsentligt fördyra tidningarna, att mången mindre bemedlad skulle se sig nödsakad att avstå ifrån att hålla sig med tidning. Då numera en tidning — särskilt en orts- eller läns-tidning — i många fall vore en verklig nödvändighetsvara, skulle ett dylikt fördyrande av tidningarna säkerligen icke vara lyckligt. På grund härav hade generalpoststyrelsen icke ansett sig böra gå längre än att föreslå en sådan höjning av postavgiften för postabonnemang, att postverkets inkomst ökades med omkring 140 procent i förhållande till den inkomst, som den ordinarie avgiften skulle inbringa.

¹ Ledamoten av riksdagens första kammare, lektorn Johan Edvard Björnsson, kaptenen i flottans reserv, huvudredaktören Sten Fredrik Dehlgren, riksgäldsfullmäktigen, filosofie doktorn Karl Emil Hildebrand Hildebrand samt ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören Anders Pers.

Generalpoststyrelsens förslag innebär, bland annat, beträffande *förskrivningsavgiften*, att den däri ingående procentuella avgiften, beräknad å prenumerationsavgiften, skulle bortfalla, varemot avgiften för abonnemangstermin skulle kvarstå, liksom nu är fallet förhöjd med 100 procent till 20 öre, samt i fråga om *befordringsavgiften*, att periodicitetsavgiften skulle bibehållas oförändrad vid 24 öre för varje under en vecka utkommande nummer, varemot viktavgiften skulle ökas från 12 öre till 20 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings årsvikt.

Till det i propositionen nr 226 åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen, efter att bland annat hava redogjort för generalpoststyrelsens nyssberörda förslag samt däröver avgivna yttranden, anfört följande:

Departements-
chefen
den 16 maj
1924.

»Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att postverkets inkomster av tidningsbefordringen, även med den nu gällande provisoriska avgiftsförhöjningen, icke tillnärmelsevis förslå att täcka de med denna rörelsegren förenade kostnaderna. Med allt beaktande av den viktiga kulturella uppgift, tidningarna hava att fylla, och även om man anser, att postverkets utgifter för tidningsbefordringen icke behöva till fullo täckas av därför uppburna avgifter, måste det dock sägas, att ett sådant missförhållande mellan inkomster och utgifter, som inom denna rörelsegren äger rum, icke bör få fortvara. Riksdagen har också funnit nämnda missförhållande anmärkningsvärt och förutsatt, att det skulle särskilt beaktas vid den nu fullbordade utredningen.

Ett genomförande av generalpoststyrelsens förslag beräknas medföra en inkomstökning av omkring 640,000 kronor. Emellertid har mot förslaget i flera avseenden riktats anmärkningar såväl av reservanter bland de sakkunniga som av styrelserna för publicistklubben och Svenska tidningsutgivareföreningen. Den allvarligaste bland dessa anmärkningar synes vara den, att höjningen av den i befordringsavgiften ingående viktavgiften föreslagits oproportionerligt stor, så att den skulle bliva betungande för de tyngre dagliga tidningarna, under det att för vissa veckotidningar skulle komma att betalas allt för låg avgift. Men även vissa andra av de mot förslaget uttalade betänkligheterna synas icke kunna fränkännas betydelse. Vid sådant förhållande lär det av generalpoststyrelsen avgivna förslaget icke utan ytterligare utredning kunna läggas till grund för definitiva bestämmelser i ämnet. Då resultatet av en dylik utredning givetvis icke kan hinna föreläggas innevarande års riksdag, synes man nu böra åtnöjas med provisoriska åtgärder av mindre genomgripande natur.

Efter undersökning av åtskilliga tänkbara alternativ har jag funnit, att ett ur ekonomisk synpunkt någorlunda tillfredsställande resultat kan vinnas utan annan ändring av gällande bestämmelser än att den i 8 § 3 mom. b) tidningsförordningen bestämda viktavgiften höjes från nu utgående 12 öre till 15 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidningens sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod. En sådan ändring beräknas bereda postverket en

inkomstökning av omkring 400,000 kronor årligen. Härigenom skulle såväl de av reservanterna som de av publicistklubben och tidningsutgivareföreningen framställda önskemålen bliva i huvudsak tillgodosedda med ganska obetydlig rubbning av nu bestående förhållanden, samtidigt som en icke oväsentlig inkomstökning komme att tillföras postverket. Det torde ej heller kunna bestridas, att en avgiftsförhöjning för de tunga tidningarna skäligen bör äga rum, och får jag härutinnan hänvisa till de skäl, generalpoststyrelsen anført för en dylik förhöjning. Det motstånd, som från publicistklubbens och tidningsutgivareföreningens sida rests mot generalpoststyrelsens förslag i denna del, lärer i främsta rummet hava berott därpå, att den av generalpoststyrelsen föreslagna höjningen syntes alltför stor — 233 procent mot av mig ifrågasatta 150 procent å den ordinarie viktavgiften. För jämförelse mellan de nu utgående postavgifterna och de, som skulle utgå efter den av mig nyss antydda ändringen i viktavgiften, har jag låtit verkställa uträkning av berörda avgifters belopp för åtskilliga tidningar, vilken uträkning torde få såsom bilaga fogas till protokollet. Sammanställes nyssnämnda uträkning med den i generalpoststyrelsens skrivelse återgivna motsvarande beräkningen, torde man finna, att den av mig ifrågasatta avgiftsförhöjningen skulle bliva väsentligt mindre kännbar för dagspressen än den av generalpoststyrelsen föreslagna, under det att de stora veckotidningarna skulle få vidkännas en skäligen avgiftsökning.»

Motion I. 300. Till stöd för de i motionen nr 300 i första kammaren framställda yrkandena har herr Björnsson anført, bland annat, följande.

År 1920 ändrades de sedan 1904 tillämpade taxebestämmelserna för postabonnerade tidningar på det sättet, att samtliga avgiftssatser ökades med 100 %. Då man härvid höjde den procentuella delen av förskrivningsavgiften från 2 % till 4 % av prenumerationspriset, innebar detta faktiskt, om ock måhända oavsiktligt, ett avsteg från grunderna för 1904 års tidningstaxa. På grund av prenumerationsprisets stegring ökades nämligen automatiskt denna del av postbefordringsavgiften, även om procentsatsen bibehölles oförändrad. En fördubbling av procentsatsen innebure därför en i jämförelse med övriga tillägg orimlig förhöjning av just denna delavgift. Om postbefordringsavgifterna skulle stå i rimligt förhållande till postverkets besvär med befordran av olika tidningar, hade en dylik procentuell avgift intet berättigande, ifall den vore tilltagen så hög som 4 %. I samband med den nu av Kungl. Maj:t föreslagna taxenäändringen borde den procentuella avgiftsdelen åter sänkas till 2 procent. En sådan reduktion av den procentuella avgiftsdelen skulle emellertid vålla postverket en inkomstminskning av cirka 230,000 kronor och borde, om icke huvudsyftet med Kungl. Maj:ts förslag skulle förfelas, kompenseras genom en motsvarande höjning på annat håll.

Av skäl, som generalpoststyrelsen i motiveringen till sitt ovan omnämnda förslag utvecklade, borde sådan compensation vinnas genom viktavgiftens ökning. En ökning av denna med 2 öre kunde beräknas giva

postverket en inkomstökning av cirka 250,000 kronor och sålunda vara tillräcklig.

Enligt vad utskottet inhämtat har postverket lämnat ett överskott av rörelsen år 1923 å 16,171,458 kronor 85 öre.

*Utskottets
yttrande.*

Emot den av Kungl. Maj:t föreslagna sänkningen av avgifterna för postanvisningar och postförskott har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Vad beträffar den av herr Pers i motionen nr 292 i första kammaren påyrkade sänkningen av brevpportot får utskottet framhålla, att en dylik sänkning skulle, enligt vad generalpoststyrelsen beräknat i sin skrivelse den 8 mars 1924, medföra en inkomstminskning av icke mindre än omkring 8,625,000 (10,400,000 — 1,775,000) kronor. Av statsfinansiella skäl har utskottet icke funnit sig för närvarande kunna förorda någon sänkning av brevpportot.

Vad angår Kungl. Maj:ts i propositionen nr 226 framlagda förslag om viss ändring i postavgiften vid postabonnemang å tidning har utskottet funnit välbetänkt, att provisoriska åtgärder vidtagas till höjande av postverkets inkomster av tidningsbefordringen, men har utskottet icke kunnat oförändrat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del utan ansett sig böra, på de av herr Björnsson i dennes motion anförda och ovan återgivna skäl, förorda de i sistnämnda motion påyrkade jämkningarna i förslaget.

Beträffande vad departementschefen anfört därom, att det av generalpoststyrelsen avgivna förslaget till ny tidningsförordning icke utan ytterligare utredning torde kunna läggas till grund för definitiva bestämmelser i ämnet, har utskottet velat uttala, att den vidare utredning, som kan komma att föranstaltas, bör enligt utskottets mening tillsvidare begränsas att avse dels att, såsom även generalpoststyrelsen förordat, bereda de tidningar, som själva expediera sina upplagor till järnvägen, ersättning härför, dels ock i fråga om utgivarkorsband att genom införande på ett eller annat sätt av en särskild avgift per försändelse åstadkomma rättelse i det förhållandet, att postverket får utföra ett betydande arbete med utbärande av smärre tryckalster utan motsvarande inkomst.

Därest, efter förslag av Kungl. Maj:t, ändringar i de sålunda av utskottet ifrågasatta hänseendena bliva vidtagna, har det synts utskottet, att, intill dess erfarenhet vunnits om verkan såväl härav som av den i utskottets hemställan innefattade ändringen i postavgiften vid postabonnemang å tidning, en vidare utredning i hithörande ämnen lämpligen bör tillsvidare uppskjutas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å motionen I: 292 av herr Pers och med bifall till motionen I: 300 av herr Björnsson samt med förklarande, att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 189 framlagda och genom propositionen nr 226 i visst

avseende ändrade förslag icke kunnat oförändrat godkännas, besluta,

att de av riksdagen för tiden till 1924 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1925, dock att

dels för tiden från och med den 1 oktober 1924 till och med den 31 december 1925 skall gälla,

att avgifter för inrikes postanvisning eller postförskott skola utgå med följande belopp:

om postanvisnings- respektive postförskottsbeloppet uppgår till högst 5 kronor	15 öre
om beloppet överstiger 5 men ej 50 kronor.....	25 »
» » » 50 » » 100 »	35 »
» » » 100 » » 250 »	45 »
» » » 250 » » 500 »	55 »
» » » 500 » » 750 »	65 »
» » » 750 » » 1,000 »	75 » ;

dels den i 8 § 2 mom. b) av förordningen angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda procentsatsen skall vid postabonnemang å tidning, som avser år 1925, utgöra 2 procent;

dels ock den jämlikt 8 § 3 mom. b) i nämnda förordning utgående avgift skall vid postabonnemang å tidning, som avser år 1925, utgöra 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, beräknad på sätt i nyssnämnda författningrum sägs.

Stockholm den 28 maj 1924.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar *Röing, Gustaf Nilsson, Örne*, Rune, Bårg, Boman*, Pers*, Månsson i Hageström*, Jönsson i Boa, Johansson i Kullersta, Olsson i Ramsta, Låthander, Olsson i Golvvasta, Johansson i Hornsberg*, Jönsson i Slätåker*, Alexander Nilsson, Clemedtson, Olsson i Gävle, Granath* och Ericson i Boxholm.*

*) Icke närvarande vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herr *Rune*, i fråga om viss del av motiveringen.